

BORISOV:

Berač.

Jožek je pasel kravico na pašniku kraj njive. Hladno jesensko vreme ga ni posebno mikalo iz hiše in rajši bi bil ostal doma pri peči, če bi se ne bal očeta, ki pride zvečer domov in vselej vpraša mater, kako so kaj bili otroci. Kadar pa je oče hud, ni nič kaj prijetno v hiši.

Popoldne sta izbirala z materjo fižol. Tega dela se je Jožek kmalu naveličal. Mati je to opazila in mu rekla: »Pa ženi kravico na pašo, da bo imela zjutraj več mleka.«

»Danes je hladno, bom pa jutri pasel bolj dolgo,« se je branil Jožek.

»Jutri je lahko še hladneje. Ne boš se prehladil ne; pa obleci še en suknjič in črevlje si obuj. Tudi zakuriš si lahko na njivi in vzameš v žep nekaj krompirjev, da jih spečeš. Saj veš, da očetu ni všeč, če mu povem, da si varoval peč, namesto da bi pasel,« ga je bodrila mati. To je pomagalo. Jožek je vedel, da oče ne pozna šale, če otroci ne slušajo.

»Pa pojdem,« je rekel malo bolj ponižno. Poiskal je v čumnati debelejši suknjič, vzel s police nad vrati vžigalice ter mimogrede v kleti nekaj krompirjev, ovil kravici okrog rog kratek motvoz in hajdi na pašo!

Kmalu je zažarel na koncu njive pastirski ogenj. Jožek ga je pridno zalagal s suhim vejevjem, ki je ležalo vse križem v bližnjem grmovju. Zraven pa si je mislil: »Saj pasti bi ne bilo hudo, samo da bi človek imel kaj družčine. Kako da moram ravno jaz to delati? Sosedovi pa vse leto pokladajo živini v hlev. Andrejček, Tone in Francelj kvečjemu nalože na voziček trave in jo odpeljejo domov. To je vse. Potem so pa prosti in skačejo okrog doma po mili volji.«

Tako je razmišljal Jožek in nosil vejevje na ogenj. Kmalu je bilo toliko žerjavice, da je zakopal vanjo krompir. Sedel je na kamen poleg ognja in se grel. Popravljal je dračje in se zamislil bogvekam. Pa jo prikrevsa po cesti nadložen berač in se ustavi za dečkom. Jožek ga ni prej opazil, dokler ni mož izpregovoril: »Fantek, daj mi malo prostora pri ognju! Zebe me.« Jožek vstane s kamena in ponudi sedež beraču. Ta si ne da dvakrat reči. Sede nanj, poleg sebe pa razpoloži svojo beraško ropotijo: veliko bisago in čudno zvito palico, ki je imela na koncu krivulje izrezljano kačjo glavo. Jožek se je zagledal v to čudno palico in jo nehote prijel.

»Kajne je lepa? Sam sem jo naredil. Take nima vsak. Veš, beraška palica grize, zato sem ji naredil kačjo glavo. — Pa krompir pečeš. Kako lepo diši! Če hočeš, ti bom tudi pri tem tovariš, saj veš, da ni berač nikoli sit.«

»Dosti ga bo za oba,« pravi Jožek in popravlja žerjavico na krompir.

»Čigav pa si, fant? Nič te ne morem spoznati.«

»Slaparjev sem.«

»A tako? Slaparjev? Glej ga no, saj bi te spoznal, če bi imel malo boljši spomin. Tvojega starega očeta sem dobro poznal, a ti si mu na las podoben. Že dolgo nisem bil pri vas. Poznam pa vašo hišo prav dobro. Ko si bil ti še v deveti deželi, sem hodil s tvojim dedom na Hrvatsko v šume. Bog mu daj dobro, tvojemu dedu, pameten gospodar je bil in poštenjak od nog do glave,« je razlagal berač.

Jožka je to pripovedovanje zanimalo in z radovednostjo je opazoval neznanega berača. Kakor bi razumel dečkove misli, nadaljuje mož: »Veš, tudi jaz sem časih takole pasel. Pa ne rad. Rajši sem lazil po gozdih za ptiči, polhi in tudi zajčkom sem nastavljal zanke. Doma smo bili še precej imoviti, a otroci nič kaj pravi. Dokler je oče živel, smo bili še, ker smo se ga bali. Malo strahu je res dobro. Po očetovi smrti se pa nismo dosti menili za materine ukaze. Kolikokrat me je prosila rajna mati, naj ženem na pašo, pa sem jo rajši ubral brez živine proti gozdu. Ker nismo otroci slušali in pomagali pri delu, je šlo vse rakovo pot. Po materini smrti je ostala samo hiša in nekaj njivic, a še na tem je bil dolg. Dobili smo vsak svoj delež, ki pa meni ni nič zalegel. Kdor ne zna delati, mu tudi imetje nič ne koristi. Šel sem po svetu, hodil na Hrvatsko v šume, kjer se pa nisem mogel privaditi. Pretrdo delo je bilo zame. Tvoj stari oče pa je znal. Vsako pomlad je doma kaj prikupil s prihrankom, popravil hišo, kupil kravico, ki je časih niste imeli in danes živite za silo na svoji zemlji. Če bi bil jaz tako delal, bi mi tudi danes ne bilo treba s trebuchom za kruhom. A prišel sem na to pametno misel malo prepozno. S starostjo je prišla onemoglost in tako sem se lotil beraškega opravila. — Vidiš, tako je, fantek! Berač pa je zadnja na svetu. Ne veš, kje boš spal, ne kdaj boš zopet jedel. No, zdaj bo pa tvoj krompir zrel za lačen želodec. Kar do srca mi je zadišal.«

Jožek je odgrebel žerjavico in zbezal s palico pečeni krompir na travo poleg ognja. Ostrgala sta z noži ožgano skorjo in pričela jesti. Šlo jima je v slast, da niti govoriti nista imela časa.

»Dober je bil, fantek! Vidim, da ga nisi prvič pekel. Lepo zahvalim, pa le pridno pasi in peci!« — Berač je pobral svojo malho, vzel palico v roko in krevsal dalje proti vasi.

Deček je molče zrl za njim. — Ko se je vračal s paše, mu je bilo tako prijetno pri srcu kot še nikoli. Beračeva povest mu je ostala živo v spominu in sklenil je, da ne bo hodil po njegovih potih.

